

Тульчинська С.О.
кандидат економічних наук, доцент НТУУ «КПІ»
Степанкова А.А.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СТИМУЛ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

В ході даного дослідження проаналізовано діючу систему надання податкових пільг в Україні та її вплив на розвиток підприємництва. Виявлено основні проблеми цієї системи та запропоновано механізм її вдосконалення, так як податкові пільги є одним з найефективніших інструментів розвитку економіки.

Ключові слова: оподаткування, податкова пільга, податкове стимулювання

Вступ. Податкова система нашої держави недосконала і для ефективного функціонування потребує ряду змін. Однією з проблем оподаткування в Україні є система пільг майже з усіх податків і зборів, що не є стимулюючим важелем для розвитку тих напрямків підприємництва, що цими пільгами користуються.

Оподаткування – це один із найвагоміших факторів зовнішнього середовища підприємства, що впливають на його конкурентоспроможність [4]. Особливого зменшення податкового тиску, а отже – підвищення конкурентоспроможності можна досягти шляхом застосування податкових пільг.

Податкова пільга – це звільнення платника податків від нарахування і сплати податку, чи сплати ним податку у меншому розмірі, за наявності підстав, визначених законодавством України.

Система податкових пільг є однією з ланок податкової системи держави, що повинна мати законодавче закріплення і діяти. Проте, в Україні порушуються принципи оподаткування, права та обов'язки платників податків, низька податкова культура, зростає тіньова економіка.

Застосування системи пільг для стимулювання економічного розвитку можливе лише в разі дотримання принципів оподаткування та створення оптимальної податкової системи. Зокрема, необхідним є дотримання принципів рівності і справедливості, стабільності, гнучкості, прозорості, узгодженості та системного підходу.

Практика використання податкових пільг без належного законодавчого і наукового тлумачення ускладнює податкову систему і стає на заваді ефективності розвитку податкових відносин. Ця проблема є дуже актуальною, так як Україна прагне побудувати прозорий та ефективний механізм пільгового оподаткування, що потребує певних напрацювань вітчизняних вчених з урахуванням досвіду представників західної фінансової

думки у сфері здійснення пільгового оподаткування. Проблемам податкових пільг присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема А. Соколовської та І. Луніної, Т. Єфименко, С. Каламбет, О. Підлісної, В. Корнус, П. Мельника, В. Захожая, Я. Литвиненка та ін. Однак більшість з цих науковців досліджують податкові пільги не беручи до уваги західні джерела, а це в свою чергу перешкоджає встановленню науково–обґрунтованого єдиного їх переліку та перешкоджає процесу гармонізації податкового законодавства України порівняно з законодавствами інших країн.

Постановка задачі. Метою даного дослідження є виявлення та аналіз проблем, що пов'язані з пільговим оподаткуванням в Україні та їх вплив на розвиток підприємництва. Адже світовий досвід переконує, що коли економіка країни потребує структурної перебудови і соціальних реформ, то уряди використовують здебільшого податкові пільги як один з найефективніших інструментів для стимулювання розвитку економіки. В умовах кризи потрібно заохочувати всіма можливими, зокрема фіскальними, механізмами інвестиційний попит, щоб підтримати реальний сектор економіки та уникнути безробіття.

Результати дослідження. Стимулювання економічного зростання держави необхідно здійснювати за допомогою саме системи податкових пільг, що заохочує та спонукає до певного виду діяльності. Механізм заохочення має охоплювати об'єкт стимулювання – вид діяльності, та методи стимулювання – види пільгового оподаткування. Пільги слід орієнтувати на діяльність, що спрямована на збільшення виробництва ВВП, а саме інвестиційну, інноваційну діяльність тощо.

Застосування системи пільг для стимулювання економічного розвитку можливе лише в разі дотримання принципів оподаткування та створення оптимальної податкової системи. Зокрема, необхідним є дотримання принципів рівності і справедливості, стабільності, гнучкості, прозорості, узгодженості та системного підходу.

Державна податкова політика повинна враховувати чинники, які віддаляють теоретичні моделі оподаткування від реальних. А саме: можливість переміщення діяльності господарюючими суб'єктами, що не вдоволені рівнем оподаткування, у тіньовий сектор економіки, збільшення державного апарату управління та кількості державних службовців у різноманітних контролюючих органах (що зменшує кількість зайнятих в економіці), бажання уряду максимізувати власну вигоду та збільшувати видатки бюджету. Тому доцільно спочатку зменшити загальний податковий тягар і спростити адміністрування податків, яке поверне довіру до податкової системи держави і дасть змогу надалі застосовувати інші інструменти впливу, зокрема систему податкових пільг. Проекти Податкового кодексу, що запропоновані на розгляд Верховній Раді мають багато недоліків[3]. Відсутня певна систематизація та класифікація пільг, немає критеріїв призначення та скасування пільг, показників їхньої ефективності. У структурі пільг більшість становлять пільги соціального призначення, а серед тих, що

мали б стимулювати виробництво, є неефективні або такі, що не виконують свого призначення.

Податок на прибуток найбільше впливає на умови функціонування та можливості підприємства, саме тому пільговий механізм зосереджений саме в цьому податку. Для оцінки ефективності дії пільг стосовно податку на прибуток не достатньо виявити їх позитивний вплив на підприємство, яке ними користується. Необхідно розрахувати ряд абсолютних та відносних показників, що об'єктивно охарактеризують результат від запровадження тієї чи іншої пільги. Для цього варто прирівняти податкові пільги до своєрідних державних інвестицій на мікрорівні. Таке порівняння небезпідставне: надаючи пільги, держава цим самим віддає у розпорядження підприємству кошти, які за інших умов опинились би в доходах державного бюджету. Тобто, відбувається вкладення потенційно державних коштів у діяльність підприємства, і привабливість такого вкладення залежить від результатів використання цих коштів. Звідси випливає, що показники ефективності інвестицій можуть застосовуватись в оцінці ефективності податкових пільг, які надаються державою. За підрахунками, оптимальний період дії податкової пільги становить чотири роки. За менший час пільга не спрацьовує, а за більший – виникають можливості зловживань і втрати ефективності. Коефіцієнт еластичності приросту податкових надходжень до бюджету за наданими пільгами становить 1,9. Це означає, що 1 грн пільг буде нагороджена 1,9 грн. додаткових надходжень до бюджету після завершення періоду їх надання. Аналіз динаміки наданих податкових пільг та інвестиційної активності підприємств України показав, що пільги справляють на суб'єкти господарювання чималий психологічний ефект. Коефіцієнт кореляції між наданими пільгами та інвестиціями змінюється від 0,7 до 0,9. Хоча інвестиції в Україні здійснюються під певні «пільгові проекти», однак наявність пільг є вирішальним чинником для потенційного інвестора [1].

Щоб впливати на економічні умови в країні доцільно виділити сферу виробництва та сферу обігу і для кожної з цих сфер створити свій набір пільг. Для пришвидшення обігу – пільги з непрямих податків, зокрема ПДВ, для стимулювання виробництва використовуватимуться пільги по прямих податках.

Для того щоб забезпечити економіку висококваліфікованими працівниками потрібні високі заробітні плати та пільгове оподаткування фонду оплати праці. Щодо науково-технічного прогресу в Україні, то податкові пільги повинні стимулювати найновіші досягнення.

Пільги повинні не лише збільшувати прибуток підприємства, який залишається у його розпорядженні, але і стимулювати його до реінвестування прибутку та розширення виробництва. Тому важливим уточненням, яке потрібно внести до податкового законодавства для окремих галузей економіки, є вимога щодо реінвестиції, зекономлених за рахунок пільг коштів та планомірного розширення діяльності. Інакше усі ці пільги дадуть змогу використовувати прибуток на споживання або розподіляти між

засновниками, а це не призведе ні до розширення виробництва, ні до зростання бюджетних надходжень. Така пільга виглядатиме як подарунок окремим категоріям платників.

Обсяг інвестицій, яких стосується згадана пільга, є надзвичайно великим. Тому скористатись нею можуть тільки великі проекти, що не сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, від якого залежить добробут держави загалом [5].

Основними методами податкового стимулювання, що сприяють заохоченню розвитку підприємництва та потребують удосконалення є:

- диференціація податкових ставок та відтермінування сплати податків;
- віднесення на затрати виробництва витрат, пов'язаних з науково-дослідними та експериментально-конструкторськими роботами;
- використання пришвидшеної амортизації та інвестиційного кредиту;
- спрощення оподаткування та створення вільних економічних зон (передбачає поєднання декількох видів податкових пільг за територіальною ознакою).

Отже, ми виокремили основні проблеми та навели заходи щодо пільгового оподаткування в Україні. Немає системного підходу як в економіці, так і в оподаткуванні. Податкова реформа уряду передбачає скасування спрощених режимів оподаткування та більшість пільг, замінивши їх державними дотаціями. Такий захід, викличе негативну реакцію у малого бізнесу, оскільки змусить переходити на загальну систему оподаткування. Крім цього, через державні дотації підтримку насамперед отримують найкрупніші компанії. Адже субсидії надавали і раніше, наприклад сільгоспвиробникам, але виходило, що 7 % господарств отримували близько 3/4 всіх субсидій.

На жаль, досвід попередніх років свідчить, що кожен новий уряд розпочинає зміни у податковій системі з того, що видає податкові пільги або окремі умови «дружнім» господарським суб'єктам, про жодну економічну доцільність та обґрунтованість тут не йдеться.

Висновки. Проаналізувавши сучасний стан в якому знаходиться економіка України насамперед потрібно розробити комплексну програму державного стимулювання економіки, що буде містити систему податкових пільг. Надання пільг сприяє зростанню виробництва. Найбільш сприятливими є диференціація податкових ставок, відтермінування сплати податків, віднесення на затрати виробництва витрат, пов'язаних з науково-дослідницькими та експериментально-конструкторськими роботами, використання пришвидшеної амортизації та інвестиційного кредиту.

Перелік посилань

1. Загорський В. Податки для конкурентоспроможної економіки/ В.Загорський// Дзеркало тижня. –2006, № 17–С.59–60.
2. Сич О.А. Податкове стимулювання розвитку підприємництва: Автореф. дис. канд. екон. наук. – Львів, 2003. – 20 с.
3. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.kmu.gov.ua> –

4. Заяц. Н. Е. Теория налогов/ Заяц. Н. Е.: Учебник– Минск:БГЭУ, 2002.с.220

5. Проблеми фінансово–кредитного регулювання інноваційного розвитку виробничогосподарських структур: Монографія/ За заг. ред. Кузьміна О.Є., Алексеева І.В. – Львів, 2007.– С. 17–36.

Тульчинская С.А.

кандидат экономических наук ФММ НТУУ «КПИ»

Степанкова А.А.

студентка ФММ НТУУ «КПИ»

НАЛОГОВЫЕ ЛЬГОТЫ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ СТИМУЛ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

В ходе данного исследования проанализирована действующая система предоставления налоговых льгот в Украине и ее влияние на развитие предпринимательства. Обнаружены основные проблемы этой системы и предложен механизм ее совершенствования, так как налоговые льготы являются одним из самых эффективных инструментов развития экономики.

Ключевые слова: налогообложение, налоговая льгота, налоговое стимулирование.

Tul'chinskaya S.A.

candidate of economic sciences, assistant professor NTUU «KPI»

Stepankova A.A.

student FMM NTUU «KPI»

TAX INCENTIVES AS AN EFFECTIVE INCENTIVE TO DEVELOP ENTREPRENEURSHIP

This study analyzed the current system of providing tax incentives in Ukraine and its impact on enterprise development. Found the main problems of this system and proposed a mechanism for improving it, because tax benefits are one of the most effective tools for economic development.

Keywords: taxation, tax exemptions, tax incentives.
